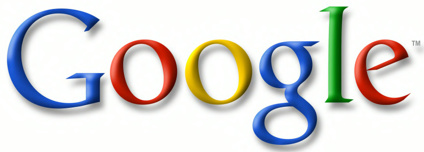
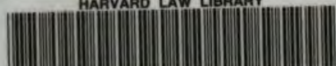

SZAKULCZAI

A Tisztességtelen Verseny Leküzdéséről

1899

VE
RI
TAS

MAGYAR JOGÁSZEGYLETI ÉRTEKEZÉSEK.

159. XVIII. KÖTET. 6. FÜZET.

A TISZTESSÉGTELEN VERSENY LEKÜZDÉSÉRŐL

SZÓLÓ NÉMET BIRODALMI TÖRVÉNY ÉS AZ ENNEK ALAPJÁN KIFEJLŐDÖTT JOGGYAKORLAT.

IRTA

DR SZAKOLCZAI ÁRPÁD.

DR TÖRŐK EMIL FELSZÓLALÁSÁVAL.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1899.

For Ty
S

Tisztelt Teljes-ülés!

Azon régi jogi elvben való megnyugváson, hogy nem minden a mi jogos, egyúttal tisztességes, törekszik a modern törvényhozás mindinkább változtatni. A jogos tisztességes és erkölcsös fogalmának összhangba hozása nem egy rést ütött a megszokott jogszabályokon.

A szerződésszabadság jogi elvét, hogy csak egyet említsek, az uzsoratörvény korlátozta s míg az 1868. törvény szükségesnek találta kimondani, hogy minden az uzsorára vonatkozó tiltó szabályok hatályon kívül helyeztetnek, alig van ma jogász, a ki ne helyeselné az uzsoratörvény korlátozásait és midőn ismeretes lett, hogy a Curia határozatával az úgynevezett gabonauzsorát is bevonta a törvény szigora alá, más szempontokból ezen határozat támadás tárgyát képezte, de a jogászok többsége helyeselte a büntetőjogi sanctiót azon esetekre, melyek bár a legszabályosabb jogi formában jönnek létre, de melyek mégis magukban foglalják a büntethetőség minden criteriumát.

És ez az irány, a törvényhozások és a judicatura ezen tendentiája felel meg az igazságnak. És vajjon mi lehet a jog magasztosabb hivatása, mint az igazság kutatása és védelme.

Ténybeli igazságok estek előbb a jogi formulák áldozatául. Mert ha például meg is van a szerződés minden kelléke egy oly ember között, a ki hidegen számítja ki a viszonyoknak kényszerűsége által előállható legnagyobb hasznot, és a közt, ki kénytelen szerződést kötni, mert a viszonyok kényszerítik reá, hogy lehet ilyen esetben szerződési szabadságról beszélni és egy puszta jogi forma kedvéért a szabadon kötött szerződés minden jogkövetkezményével felruházni olyan formalitást, mely tulajdonkép nem egyéb, mint az erősebb másra rákényszerített egyoldalú akarata.

És hogy lehet a szerződési szabadságról, a verseny szabadságáról beszélni, midőn a kereskedők egy része, a másik, a tisztességesebb fölött előnyöket vív ki az által, hogy olyan eszközökkel küzd, melyek bár jogszabályokba nem ütköznek, de vétenek az erkölcs, a tisztesség szabályai ellen.

Az a kérdés: mi helyesebb, a jogi forma, a szerződési szabadság jelszava miatt eltűrni a tisztességtelen versenyt, vagy összhangzásba hozni a jogszabályokat az erkölcscsel és tisztességgel, és nemcsak azt eltiltani, a mi egyenesen a büntetőtörvénybe ütközik, hanem azt is, a mi a kereskedelmi jóhiszeműség, vagy mint magát a német judicatura kifejezi, a kereskedelmi «Treu und Glauben» elvével áll összeütközésben.

A kérdés nézetünk szerint kétséges nem lehet, és így előttünk kétség tárgyát sem képezheti, hogy az 1896 május 27-iki német birodalmi törvény a tisztességtelen verseny leküzdésére feltétlen szükséglet, melynek megalkotása hazánkban a legközelebbi törvényhozói feladatok közé kell hogy tartozzék.

Fennálló büntető törvényeink a tisztességtelen verseny ellen védelmet nem nyújtanak, mert helyesen mondja Kohler, hogy a tisztességtelen verseny óvatosan kikerüli a büntetőjog szabványait, és azon a téren működik pusztítólag, melyet a büntető judikatura magának le nem foglalt.

Lode Rezső szabadalmi biró úr jeles felolvasásában reámutatott arra, hogy sem az ipartörvény 58. §-a, sem egyéb törvényes intézkedéseink nem merítik ki a német törvény üdvös intézkedéseit.

Hiszen az üzleti titok, mely pedig méltán nevezhető a kereskedő szellemi tulajdonának, törvényhozásunkban eddig semminemű védelemben nem részesül.

Helytelenül hivatkoznak minálunk továbbá arra, hogy a franczia judicatura kielégítően küzd meg a tisztességtelen versenynyel a Code civile 1382. és 1383. §-ával, mely kimondja a kártérítési kötelezettséget arra, ki ténye által másnak kárt okoz. Annak hangsúlyozása mellett, hogy Francziaország is érzi egy hathatósabb védelem szükségességét, rámutatunk ama nagy különbségre, mely a franczia és magyar judicatura kártérítési praxisa között van.

Míg a franczia biró, mondhatni vakmerő merészséggel ál-

lapítja a kártérítés kötelezettségét és a kár mennyiségét, addig a magyar biró néha túlságos körültekintéssel itél a kártérítés kérdésében és a kár megitélése körül.

És ebből egyáltalában nem lehet a magyar judicatura ellen szemrehányást kovácsolni. A magyar biró nem akar törvényeket hozni. És e tekintetben rokon a német judicaturával. Kiindul azon helyes elvből, hogy a judicatura ingadozó lehet és ezzel csak növeli a bizonytalanságot, a törvény pedig megszabja az irányt és kötelezőleg megállapítja mit lehet és mit szabad cselekedni.

A német törvény megalkotásának főoka egyrészt a Reichsgericht vonakodása volt, a kármegitélés terére lépni oly esetekben, midőn erre törvényes intézkedés nem létezett. Másrészt a közvélemény hangos követelése oly irányban, hogy gát vettessék a tisztességtelen verseny csúnya, káros üzelmeinek.

Ezen kívánalmak első sanctiója Németországban az 1894 május 12-iki, az árúmegjelölések oltalmáról szóló törvény 15. § a volt, mely így hangzik:

«A ki a kereskedelemben és forgalomban megtévesztési czélzattal árúkat, vagy azok csomagolását, borítékát, hirdetéseit, árjegyzékeket, üzleti leveleket, ajánlatokat, számlákat, vagy hasonlólag oly kiállításban, melyek az érdekelt körökben más árúinak ismertető jeleiül szerepelnek, annak beleegyezése nélkül ellát, vagy a ki ugyanilyen czélból ilykép megjelölt árúkat forgalomba hoz vagy elad, a károsultnak kártérítéssel tartozik és 100 márkától 3000 márkáig terjedő pénzbüntetéssel, vagy három hónapig terjedő fogházbüntetéssel büntetendő. A bűnvádi eljárás indítványra tétetik folyamatba. Az indítvány visszavonható.»

Ugyanezen törvény 16. §-a következőkép hangzik:

«A ki árúkat vagy azok csomagolását, vagy borítékát, vagy hirdetéseit, árjegyzékeit, üzleti leveleit, ajánlatait, számlát vagy ehhez hasonlót hamisan, valamely országczímerrel vagy egy helység, község stb. nevével vagy czímerével azon czélból lát el, hogy az árúk minemüsége és értéke felől tévedést keltsen, vagy a ki ugyanezen czélból ilykép megjelölt árúkat forgalomba hoz vagy elad, 150 márkától 5000 márkáig terjedhető pénzbüntetéssel vagy hat hónapig terjedhető fogházzal büntetendő.»

Ezen intézkedésektől a tisztességtelen verseny 1. §-ához csak egy lépés kellett.

A tisztességtelen versenyről szóló törvény öt főrészre oszlik. Intézkedik 1—4. §-ig a hirdetési visszaélések ellen, 5. §-ában a mennyiségi visszaélések ellen, 6. és 7. §-ában a hitelkárosítások ellen, 9. és 10. §-ában az üzleti titok megsértése ellen.

A hirdetési visszaélések elleni intézkedések két részre oszlanak.

Helytelen adatok (unrichtige Angaben) terjesztése miatt, helye van az Unterlassungsklage-nak, vagyis keresetnek a további terjesztés abbanhagyására és kártérítési keresetnek.

Az abbanhagyási és kártérítési kereset actoratusa megilleti azon iparűzőket, a kik hasonló árúkat és munkálatokat készítenek vagy forgalomba hoznak, továbbá azon egyesületeket, melyek az ipari érdekek előmozdítására alakultak.

A törvény első szakaszának sanctiója alá esik az, a ki

1. nyilvános közleményekben

2. vagy közlésekben, melyek a személyek nagyobb körére szánvák, helytelen adatokat terjeszt,

3. üzleti viszonyokról, különösen az árú minemüsége, a készítési módja, ármeghatározása, az ipari szolgáltatás, az árúk megszerzési módjáról vagy a beszerzési helyről, kitüntetésekről, az eladás okáról és alkalmáról, mely közlések alkalmasak azon látszat keltésére, hogy különösen előnyös kinálat esete forog fenn.

Ezen szakasz tehát terjedelem tekintetében messze túlhaladja ipartörvényünk sokszor hivatkozott 58. §-át.

Túlhaladja először a delictum alanya, a delictum tárgya, elkövetési módja és a büntetőjogi sanctio tekintetében.

Míg az ipartörvény alany tekintetében csak iparost vagy kereskedőt ismer, a német törvény e tekintetben semminemű megszorítást nem tesz. A tisztességtelen verseny tényálladékát elkövetheti a kereskedő, iparos, ügyvéd, orvos stb., szóval mindazok, kik iparszerűen oly eszközökkel kivánják a kedvező kinálat látszatát kelteni, a melyet a törvény meg nem enged.

Elkövetheti a tanító, a ki azt hireszteli, hogy 30 óra alatt képes egy idegen nyelvre tanítani, noha ez a valóságnak meg nem felel. Elköveti az ügyvéd, a ki terjeszti, hogy bizonyos olcsó tarifákkal dolgozik, és ez később helytelennek bizonyul.

Elkövetheti az önálló iparos és az alkalmazott stb.

A delictum tárgya tekintetében is lényegesen eltér az ipartörvény vonatkozó szakasza, a német törvény fogalommeghatározásától.

Míg az ipartörvény csak a czégen, nyomtatványon, vagy hirdetésekben való valótlanságokat rendeli büntetni, addig a német törvény kibővíti ezt a tényálladékot azon kitétellel «in Mittheilungen, welche für einen grösseren Kreis von Personen bestimmt ist.»

Ezen kitétel alá subsummálandó az, a mit Lode szabadalmi biró úr az ipartörvény vonatkozó szakaszába bele kiván interpretálni, például a kirakatban kitett hamis jelzések, továbbá a kikiáltás, akár csak irott levelek által terjesztett helytelen adatok, ugyanezek akár képben vagy bármily módon terjesztve.

Az ipartörvény 58. §-a megszorítja a büntethetőséget a czég, nyomtatvány és hirdetésekre, ha szükség van a fent jelzett kiterjesztésre, a mint hogy meggyőződésünk szerint szükség van, úgy ez nem belemagyarázás, hanem törvényhozás által oldható meg.

Kiterjedt továbbá a német törvény hatálya a mezőgazdasági munkákra, a folyóiratok, irodalmi munkák terjesztése czéljából alkalmazott helytelen megjelölésekre.

Tilos egy könyv kiadási számának helytelen megjelölése, pl. «XX. Auflage», vagy egy lap helytelen megjelölése «amtliches Organ», és hasonló kitételek, ha azok a tényeknek meg nem felelnek.

A törvény sanctiója tekintetében a magyar ipartörvény csak egy criteriumot és csak egy sanctiót ismer, t. i. az adatok valótlanságát és a 157. §. szerint kiróható 20—200 frtig terjedhető pénzbüntetést.

A német törvény azonban két kategóriát ismer:

1. a helytelen megjelölést (unrichtige Angaben);

2. a tudva valótlan és megtévesztésre alkalmas adatokat (wissentlich unwahre und zur Irreführung geeignete Angaben).

A sanctio tekintetében a törvény következő kategoriát állít fel:

1. Unterlassungsklage-nek a téves adatok, megjelölések további terjesztésére irányuló keresetnek mindig van helye, ha

helytelen megjelölések léteznek, akár tudva vagy nem tudva, szándékosan vagy nem szándékosan cselekedett.

2. Kártérítési keresetnek van helye, ha a panaszlott tudta vagy tudhatta az adatok (Angaben) helytelenségét.

3. 1500 márkáig terjedhető pénzbüntetés, visszaesés esetében pedig hat hónapig terjedhető fogházzal sujtható az, a ki tudva hamis és megtévesztésre alkalmas adatokat terjeszt.

4. Ha a csalási szándék beigazolást nyer, úgy a büntetőtörvénykönyv határozmányai irányadók.

5. Minden esetben az itélet könnyebbíthető.

Az 1. és 2. §. tulajdonkép összevonva, teljes szövegében áll a biró rendelkezésére, módot nyujtva neki a törvénynek a mindennapi élet követelményeihez való alkalmazására. Az unrichtige Angabe és a wissentlich unwahre Angabe, különösen az előbbi súlyosabb esetében, midőn a panaszoltnak az «Unrichtigkeit» tudatában kellett lennie, csak vajmi finom distinctiót lehet tenni, és a distinctiót valóban csak az élet adja meg, kidomborítván a kevésbbé és inkább rosszhiszemű tisztességtelen verseny criteriumait.

Ipartörvényünknek a «tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelő» kitétele ellen, tehát gyakorlati szempontból nem igen tehető kifogás.

De igenis hiánya törvényünknek az «Unterlassungsklage», a kártérítés, a közzététel és a szigorúbb büntetőjogi sanctio mellőzése, mert az eltiltás és a kártérítés kötelezettsége, a közzététel a német törvény gyakorlati üdvös eredményének legerősebb garantiája.

Most ismét hangsúlyozzuk a törvényeknek a gyakorlat által való kibővítésére a magyar biró nem érez magában hivatottságot, annál kevésbbé lehetséges ez az ipartörvény 58. §-a alapján, melynek kezelése és alkalmazása az iparhatóságok kezében van oly forumoknál, melyek egyáltalában nem hivatottak birói joggyakorlat kifejlesztésére.

Azt hiszem nem lesz érdektelen a judicaturában kifejlődött joggyakorlatot néhány esettel illustrálnunk:

Marasztaló itélet hozatott Sch czég ellen B-ben, a ki magát «Ostdeutsche Tapetenfabrik»-nak nevezte, noha csak elárúsító volt, és a ki hirdetéseiben a következő kitételt használta: «el-

ismerten verseny nélkül az árban legjobb minőség mellett», daczára annak, hogy az árúk nem voltak megfelelők.

Marasztaló itélet hozatott egy czég ellen, mely árúit D. R. P. a. (Deutsches Reich Patent angemeldet) hozta forgalomba, mert ez a közönség megtévesztését czélozza, a mennyiben felületes megtekintés azt a véleményt keltheti, mintha a szabadalom már megadatott volna.

A bécsi czipőbazár L. & Co. Passauban a napilapokban hirdetést tett közzé, melyben többek közt ezen kitétel foglaltatik: «A legolcsóbb áraknál is bőralkatrészek.» A passaui czipészczéh néhány párt vásárolt ezekből a czipőkből, széjjelvágta, és azt találta, hogy a czipőnek azon részei is, melyeknek bőrből kellene készülniök, mint a sarok stb., papirból és fából készültek. A dolgot átadták a passaui egyesületnek az ipar és kereskedelem védelmére, és ez keresetet indított a passaui «Amtsgericht»-nél, hogy a czégnek tiltassék meg az incriminalt hirdetések további közzététele.

Az «Amtsgericht» ily értelemben itélt:

Marasztaló itélet hozatott egy czég ellen, mely magát «Brüsseli füzőgyár»-nak nevezte, noha gyártmányai Németországban készültek.

Marasztaló itélet hozatott «Gegründet 1871», «staatlich privilegirt» kifejezések valótlan használata miatt.

A düsseldorfi «Schöffengericht» elmarasztalta egy férfiszabó-czég tulajdonosnőjét, mert hirdette, hogy üzletét férfiszabó vezeti, és ez által kiváltkép képes mérték szerinti megrendeléseket teljesíteni. Ennek valótlansága kitünt.

Marasztaltatott egy czég, mely árjegyzékeiben azt állította, hogy az ő pörkölő-készülékéből nyert kávé a legjobb, és az egyéb helyeken kapható készülékek által nyert kávé mindenféle rossz tulajdonságát kiemelte (keserű íz stb.)

W. A. kölni kereskedő ellen panasz emeltetett, mert az üzlet teljes feloszlása miatt végeladást hirdetett, daczára annak, hogy folyton újabb árúkat vásárolt és az üzletet ép úgy vezette, mint előbb.

Panasz folytán W. D. 1000 márka pénzbüntetésre az itélet közzétételében marasztaltatott.

Levi V. saarbrückeni kereskedőt az ottani Landesgericht

50 márka pénzbüntetésre itélte. Nevezett ugyanis a kirakatba egy csomag keztyűt tétetett ezen felirással, páronként 10 fillér. Személyzetét utasította, hogy minden vevőnek csak egy párt adjanak el, de ezt is csak akkor, ha egyúttal más árút is vásárol. Ugyanezt az eljárást tanusította a panaszolt más árúknál is. A Landesgericht indokolása constatálja, hogy panaszos ezen eljárása nem egyéb a vevők lépre csalásánál. A Reichsgericht ezt a határozatot helybenhagyta.

Chr. G. wiesbadeni bútorkereskedő, hogy a kinálat különösen kedvező látszatát keltse, a már nálunk sem szokatlan hirdetést tette közzé: «Egy kisasszony különféle bútorokat olcsón elád». Kitünt, hogy a kisasszony tulajdonkép a bútorkereskedő volt, a ki bútorárúit ilykép hirdette. Elmarasztaltatott 200 márka pénzbüntetésre.

Egy weimari kereskedő hirdetésekben, falragaszokon terjesztette, hogy solid, tartós, bizonyos előnyös szövetből készült ruhákat 6 márka 50 fillérért elad. A szakértők a thüringi iparegyesület panaszára megállapították, hogy a ruhák alig használhatók, rosszak. Az ügyész beigazoltnak látta, hogy itt tudva hamis adatok terjesztettek az árú mineműsége fölött a kedvező kinálat látszatának keltésére. Mert a közönség, még ha az árakat megfelelőknek is találta volna, bizonyosan nem vásárolja az árúkat, ha azok mineműsége tekintetében meg nem tévesztetik. Az itélet 300 márka pénzbüntetésre szólt.

S. W. & Co. és Emil Sch. kereskedő-czéget a freiburgi Amtsgericht 200 márka pénzbüntetésre itélte.

Nevezett czég a Souterrain-helyiségekben is tartott árúraktárt, a hol fiatal lányok mint eladónők voltak alkalmazásban.

Az ezen helyiségben uralkodó rossz levegő miatt hat leány vérszegénység és sápkór miatt orvosi kezelés alá került. Feljelentés folytán a hatóság betiltotta a Souterrain-helyiségben való eladást és elárúsítónők alkalmazását.

A czég ennek folytán kirakatába a következő hirdetést tette:

«Ausverkauf: durch bezirksämtliche Verfügung ist mir die Benützung des Souterrains in bisheriger Weise untersagt worden. Ich sehe mich daher genöthigt infolge Platzmangels mein überaus grosses Lager einem Ausverkauf auszusetzen.

Ich gewhäre auf alle Artikel 10—20 % Rabatt etc.»

Miután a Reichsgericht döntése szerint a «Végeladás» kifejezésnek csak az üzlet vagy egyes czikkek teljes felhasználásánál van helye, s miután jelen esetben az árúraktár egy részének gyorsabb eladásával azon látszat lett keltve, mintha a végeladás az egész árúraktárra szükségessé vált volna, tisztességtelen verseny forog fenn és így marasztalandó itélet volt hozandó. Nem nélkülözi a komikumot a hirlapok közötti tisztességtelen verseny. A számtalan ezer példányban, kötetes hirdetésekkel hirdetett német lapokra rossz idő jár. Íme egy-két példa:

A Brandenburgban megjelenő «Tageblatt» «Olvasóinkhoz és hirdetőinkhez» czímzett felhivásában azt állítja, hogy Brandenburgban neki van a legnagyobb példányszáma.

Midőn az ellenséges újság, az «Anzeiger», e miatt panaszt emelt, a «Tageblatt» azzal védekezett, hogy az, hogy Brandenburgban legnagyobb kiadásban jelent meg, a valóságnak megfelelt, igaz ugyan, hogy a példányokat ingyen osztogatták. A biróság beigazoltnak vette, hogy miután a «Tageblatt» hirdetéseiben ezt az utóbbi körülményt nem említette, azon látszatot keltette, mintha a lapok ingyen átvevői annak előfizetői volnának, és ennélfogva 500 márka büntetés terhe mellett eltiltotta a «Tageblatt»-ot hasonló hirdetések közzétételétől. Egyúttal elmarasztalta a költségek viselésében és az itélet közzétételére.

Furfangos módon törekedett kijátszani a törvényt a «Haynauer Anzeiger».

Nevezett lap kiadója ugyanis a «Haynauer Stadtblatt» panaszára pénzbüntetés terhe mellett eltiltatott a falragaszokon hirdetett azon passzus használatától: hogy lapja a legolvasottabb Haynau és vidékén, a mi számokkal igazolva van. Ennélfogva a szorongatott «Haynauer Anzeiger» megváltoztatta plakátjait, de olyformán, hogy a plakát hátlapján az eredeti hirdetés érintetlen maradt. Egy kis jóakarat és egy kis fordulat, és a plakátokon a «Haynauer Zeitung» ismét mint a legolvasottabb ujság jelentkezett. Újabb panasz folytán most már a Landesgericht a büntető intézkedést alkalmazta és elmarasztalta a kiadót 50 márka pénzbüntetésre.

Elmarasztaltatott egy berlini újság kiadója, a ki lapjának fején az előfizetők számát 4000-rel jelezte, daczára annak, hogy ezen szám felét sem tudta igazolni, és a kimutatottak is szín-

legesek voltak, a mennyiben a kiadó maga fizette be az előfizetési díjat.

Beigazolást nyert továbbá, hogy a panaszlott, iparosok hirdetéseit tette közzé, a nélkül, hogy azok erre megbizták volna, és ez által azon látszatot keltette, mintha a lap hirdetésekre különösen keresett és alkalmas volna.

Ezen néhány eset eléggé fogja illustrálni a német törvény alkalmazását a gyakorlatban.

Látjuk, hogy az kiterjed az iparszerű foglalkozás minden ágára és gátat kiván vetni a tisztességtelen versenynek minden irányban. Nem tagadható, hogy ezt a nagyobb hatáskörű, a rendes biróságok előtt lefolyó háromféle sanctióval rendelkező joggyakorlatot, a mi ipartörvényünk 58. §-a nem pótolhatja.

De ha az ipartörvény 58. §-a mindazt magában foglalná, a mit a német törvény 1., 2., 3., 4. §-a, még akkor sem volna felesleges azt egy új törvény keretébe felvenni, mely a tisztességtelen verseny egész compleaumát felöleli.

Van a törvényhozási intézkedéseknek bizonyos physiologiája, hogy azok a szükség és újabb mozgalmaknak megfelelő formában jobban hatnak a közvéleményre.

Mert ha igaz is, hogy mi akadálya sincs például annak, hogy iparegyesületeink és testületeink ugyanazon éber figyelemmel küzdjenek az ipartörvény 58. §-a alapján a tisztességtelen verseny ellen, mint teszik azt most a hasonczélú német egyesületek, másrészt érezhető, hogy szükség van törvényhozási impulsusra, mely buzdítsa, serkentse és tömörítse az illetékes tényezőket, hogy vállvetve törekedjenek lehetőség szerint kiirtani az illoyalis verseny kinövéseit.

Részünkről az ipari egyesületek bevonását a fővárosban és vidéken a verseny ellenőrzésére egy megalkotandó törveny cardinalis pontjának tartjuk. És e tekintetben számot kell vetnünk a specialis hazai viszonyokkal, azon körülménynyel, hogy a panasztétel mint denunciálás, az egyesületek hamis úri felfogása folytán perhorrescaltatnék, számolnunk kell azon tagadhatatlan indolentiával, melylyel minálunk a közületet érdeklő kérdésekben találkozunk.

És ezen szempontokat figyelembe véve, minálunk az egyesületek actoratusának nem tetszésszerintinek, hanem kötelező-

nek kellene lennie, és az ellenőrzés és panasztételt ép úgy törvényes kötelességgé kellene tenni, mint a kereskedelmi- és iparkamaráknak a bejegyzések eszközlése fölötti őrködést és jelentéstételt.

Nem tartom feleslegesnek e helyen felvetni a kérdést, vajjon nem volna-e lehetséges egy alkotandó törvény alkalmából törvényes intézkedéseket statuálni a rosszhiszeműen rossz minőségű árú eladása által elkövetett tisztességtelen verseny ellen.

Nem kell bővebben ecsetelnem azon visszaéléseket, melyeknek különösen a vidék az ügynökök közbenjöttével eladott selejtes áruk által oly gyakran áldozatul esik.

A kereskedelmi törvény 349. §-ának alaki intézkedései azok, melynek talajából ezen visszaélések burjánzanak.

Évek előtt a «Jogtudományi Közlöny»-ben küzdöttünk ezen polgári csalások ellen és nagy megnyugvással tapasztaljuk, hogy a kir. itélő Tábla szakítva az eddigi formalistikus felfogással mellőzte a keresk. törvény 349. §-ára alapított azon kifogást, hogy a rendelkezésre bocsátás elkésve történt, azon okból, mert az áru oly szembetünően rosszhiszemüen rossz minőségben lett szállítva, hogy tulajdonkép kereskedelmi értelemben nem tekinthető a megrendelt árunak és így a rendelkezésre bocsátás felesleges volt.

Bármily örvendetes ez a határozat az anyagi igazság szempontjából, mégis osztanunk kell Dr. Balog Arnold t. kartársamnak e határozathoz irt commentáló czikkében foglalt azon állítását, hogy a határozat a törvény betűinek meg nem felel, mert bármily rossz is az áru, ez csak minőségi kifogás alakjában kifogásolható, ennek időpontjára pedig a 349. §. állapítja meg az időbeli korlátokat.

Dr. Balog úr az orvoslást a 350. §-ban látja, mely kimondja, hogy csalás esetén a 349. §. nem alkalmazható.

Hozzáteszi egyuttal hogy biróságaink mindeddig tartózkodtak ezen §. alkalmazásától.

Ha consequensek akarunk lenni, ha tiszteletet akarunk szerezni a törvény szavainak is, úgy méltányolnunk kell azt, hogy a biróságok az idézett esetekben a 350. §-t nem alkalmazták, mely egyenesen csalás, tehát ravasz fondorlat és megtévesztés esetére se intézkedik.

A kereskedelmi törvény 350. §-a nem a polgári dolust, hanem a büntetőjogi csalást érti.

Hasonlóan mint az osztrák keresk. törvény 350. § a, mely «Betrug»-ról és 386. §-ában, melyre a commentárban hivatkozás történik, «Betrug und Veruntreuung des Spediteurs» beszél.

Ha Dr. Balog úr hivatkozik a német judicaturára, úgy propagálja azt, a mit mi e helyütt óhajtásként kifejezünk, hogy t. i. ezen égető kérdés felvétessék egy a tisztességtelen versenyről szóló magyar törvény határozmányaiba, mert a német judikatura «Treu és Glauben» fogalma a tisztességtelen verseny ellen hozott törvény által szülte joggyakorlatban gyökerezett meg, mert az 1897 április 7-én kelt német kereskedelmi törvény már az 1896-iki tisztességtelen versenyről szóló törvény szellemétől áthatva egyenesen codificálta a «Treu és Glauben» ellenére történő eladások esetén a rendelkezésre bocsátás feleslegességét 378. §-ában kimondván:

«Die Vorschriften des §. 377 (a rendelkezésre bocsátás kötelezettsége) finden auch dann Anwendung, wenn eine andere als die bedungene Waare oder eine andere als bedungene Menge von Waaren geliefert ist, *sofern die gelieferte Waare nicht offensichtlich von der Bestellung so erheblich abweicht, dass der Verkäufer die Genehmigung des Käufers als ausgeschlossen betrachten müsste.*»

A német biró tehát rendelkezik törvényes eszközökkel az illoyalis kereskedelem üzelmei ellen, a magyar birónak csak egy eszköze van kiterjeszteni a joggyakorlatot a törvény határain tul.

Ezt Dr. Balog úr perhorrescálja.

Azt hisszük egy nézeten vagyunk tehát, mikor azt mondjuk, hogy a remedium e kérdésben is a törvényhozó kezében van.

Már pedig a tisztességtelen verseny ezen módja hazánkban a legactualisabb.

Megbénítja a solid kereskedelmet, sújtja a külföldihez képest kevesebb intelligentiáju kiskereskedőt és lehetővé teszi, hogy egy formalítás elmulasztása miatt polgári ítéletben sanctionáltassék oly jogügylet, mely később büntető eljárás tárgyát képezi.

Mi a tisztességtelen versenyről szóló törvény megalkotását közelebb jövőben látjuk, mint a kereskedelmi törvény gyökeres reformját.

Ezen törvény keretében sürgetjük tehát ezen acut baj orvoslását első sorban.

Ha abbanhagyási kereset, kártérítés és büntető intézkedések fogják sujtani azt, a ki nemcsak in Bekanntmachungen oder in Mittheilungen, hanem im geschäftlichen Verkehre tehát az üzleti forgalomban árui mineműsége tekintetében megtéveszt vagy tudva hamis adatokat jelez, akkor ezzel hathatós fegyver kovácsoltatik a tisztességtelen verseny ezen legveszélyesebb neme ellen, a minthogy a német judicatura is tágít a «Mittheilungen» fogalmán hogy büntető sanctióval sújthasson ezen polgári delictum elkövetőiré.

Áttérünk már most a hivatkozott törvény további fejezeteire.

Az 5. §. az u. n. Quantitäts-Verschleierung ellen tartalmaz intézkedéseket, felhatalmazván a Bundesrathot, hogy bizonyos áruk a detail-forgalomban bizonyos hosszúságban és súlyban vagy az árun ezen adatokat tartalmazó jelzésekkel adhatók el.

A sörnek palaczkokban és korsókban kicsinyben való eladásánál előirható a tartalom jelzése a kellő hiányhatárok meghatározása mellett. A szövetségi tanács által megállapított intézkedések a hivatalos lapban közzéteendők, és a birodalmi gyülésnek azonnal vagy legközelebbi összegyülésénél beterjesztendők.

A szövetségtanács határozatai ellen vétők 150 márkáig terjedhető pénzbüntetéssel vagy fogsággal büntettetnek.

Mindeddig a Bundesrath egy ilyen határozatot sem hozott, hatóságaink pedig rendeletekkel több ily ovóintézkedést tettek, legutóbb a kereskedelmi miniszterium a palaczkokban eladott sör megjelölése tekintetében. A törvény 6. és 7. §-a az u. n. Kreditschädigung felett intézkedik.

Míg a 6. §. azon eseteket tárgyalja, midőn oly hitelrentó állítások tétetnek, illetve terjesztetnek, melyek nem bebizonyíthatólag igazak, addig a 7. §. azok ellen lép fel, a kik jobb meggyőződésük esetére rosszhiszeműen (Wider besseres Wissen) terjesztik a valótlan állításokat, melyek alkalmasak az üzlet üzemét károsítani, ha pedig oly természetűek, hogy a hitelt megrontják, a büntetőtörvény szabványai nyernek alkalmazást. A 6. §-ban foglalt delictum sanctiója: kártérítés és a panaszlott joga az abbanhagyási keresetre, t. i. hogy a panaszlott pénzbüntetés terhe mellett eltiltassék az állítások megismétlésétől és ter-

jesztésétől, a 7. §. sanctiója 1500 márkáig terjedhető pénzbüntetés vagy egy évig terjedhető fogház.

A törvény ezen szakaszai csak annyiban nyernek alkalmazást, a mennyiben rágalmazás és a hitelnek szándékos megkárosítása illetve veszélyeztetése fenn nem forog, ily esetekben nem a tisztességtelen versenyről szóló törvény, hanem a büntetőtörvény szakaszai nyernek alkalmazást.

A 6. és 7. §-ban meghatározott delictum alanya mindenki lehet, a ki iparűző ellen oly valótlan állításokat tesz, vagy terjeszt, melyek az üzlet üzemét vagy a tulajdonos hitelét károsítani képesek.

A 6. §-ban körülirt delictumot tehát elköveti mindaz, tekintet nélkül arra kereskedő-e vagy sem, a ki tényleges állításokat tesz vagy terjeszt a verseny czéljából másnak kereseti üzletéről, a tulajdonos személyéről az üzletvezetőjéről, másnak áruiról vagy ipari tevékenységéről, melyek alkalmasak az üzlet forgalmát, illetve üzemét vagy a tulajdonos hitelét károsítani, a menynyiben az állítások nem bebizonyíthatólag igazak, a 7. §. büntető intézkedései alá esik, a ki ezen állításokat jobb tudomása ellen tette, de csak akkor, ha a károsodás az üzlet üzemére szorítkozik. Ezekkel a törvényes intézkedésekkel szemben áll a magyar törvényhozás tabula rasája.

Sem a büntetőtörvény, sem egyéb törvényeink nem védik meg a kereskedőt a néha koldusbotra juttató valótlan állítások ellen.

Míg a német törvény 7. §-a egy évig terjedhető fogházat állapit meg az ellen, a ki csak egy ember előtt is jobb tudomása ellenére valótlanságot állít az iparűző személyéről, üzeméről és áruiról, feltéve, ha ezek csak az üzem károsítására alkalmasak, míg a tudva hamis állítások egyszerű elmondása a tulajdonos hitelének megrontására már a btkv. 187. §-ába ütközik és két évig, illetve minősített esetben egy hónaptól öt évig terjedhető fogházzal büntettetik, addig hazánkban a kereskedő teljesen védtelen, ha ipari üzeméről, áruiról akár tudva valótlanságok állíttatnak és csak a legsúlyosabb esetekben, ha az üzlettulajdonos személyéről állíttatnak oly tények, melyek hitelét egyenesen megrontják, áll be ha többek előtt történt: a rágalmazás, ha egy vagy két személy előtt: a becsületsértés esete. Joggyakorlatunk az utóbbi alkalmazásához tartja magát, akár ha az állítta-

tik, hogy a tulajdonos csődbe jutott, insolvens, stb. Mily silány védelmet képez, a becsületsértésért kiszabatni szokott csekély pénzbüntetés a német törvény legenyhébb 6. §-ával szemben.

Lássunk néhány példát a joggyakorlatból.

K. mérnök az A és K. czég tagja ellen Garret és Smith czég a tisztességtelen versenyről szóló 7. §. alapján panaszt emelt. — Egy iparos K.-nál gépet akart venni, az üzletből azonban nem lett semmi, itt az iparos vételi ajánlatával a panaszos Garreth és Smith czéghez fordult.

Midőn később az iparos K. panaszlotthoz jött egy más üzleti ügyben, ez elmondta neki, hogy a Garreth és Smith czég gépei távolról sem oly jók, mint azok, melyeket ő raktáron tart és felemlíté azoknak több hibáit. Felolvasott továbbá az iparosnak egy levelet, melyben a poseni városi tanács azt írja, hogy Garreth és Smith czégnek két gépet rendelkezésre bocsátott, mert azok rosszak voltak.

K. beismerte, hogy ily tartalmu levelet sohasem kapott; tagadta azonban, hogy ily értelmü levelet felolvasott volna, az iparos kihallgattatván, esküvel megerősítette ezt a ténykörülményt. A poseni büntetőtanács K.-t 100 márka pénzbüntetésre, a költségek viselésére és az itéletnek három hirlapban való közzétételére itélte.

A. utazó előbb egy bonni czégnél alkalmazásban volt. Később ezen czégtől kilépett és más főnöknél nyert alkalmazást. Üzleti útján volt főnöke vevőinél azt a valótlan hirt terjesztette, hogy volt főnökének az üzlete oly rosszul megy, hogy már kénytelen volt lovát és kocsiját eladni. A bonni Schöffengericht az utazót 300 márka pénzbüntetésre itélte, az indokolásban panaszlott cselekményét kemény szavakkal elitélte és kiemelte, hogy fogházbüntetést csakis vádlott fiatal korára való tekintettel nem alkalmazott.

A törvény 8. §-a kibővíti és kiegészíti a védjegyoltalomról szóló 1894. t.-cz. 15. §-át, mely körülbelül egyértelmü a mi 1895: XLI. t.-czikkünk 9. §-ával.

Míg a védjegytörvény 159. §-a csak árukra és áruk megjelölésére vonatkozik, addig a tisztességtelen versenyről szóló törvény a czég, névvel, megjelöléssel való visszaélést torolja meg, bármely formában és bárhol alkalmaztatik, ha arra irányul, hogy

megtévesztést idézzen elő annak czége, neve vagy különös megjelölése tekintetében, a ki ezeket jogosan használja.

Azon népszerű visszaélések, melyek ismeretlen egyének a kereskedelemben jóhangzású nevét felhasználták arra, hogy megállapított hírnevű czégek tekintetében tévedést idézzenek elő, szintén ezen szakasz intézkedései alá tartoznak.

Ezen szakasz intézkedik a nyomtatványok czimének megtévesztő használata tekintetében.

Nyomtatványok, hirlapok czimei a törvény előtt megtévesztő használat ellen mi oltalomban sem részesültek, mert sem czéget, sem belajstromozott védjegyet nem képeztek.

A törvény ezen szakasza büntető sanctiót nem ismer, jogkövetkezményül a kártérítési és az abbanhagyási kötelezettséget állapítja meg.

A törvény legfontosabb részét a 9. és 10. §. képviseli, mely az üzleti titok megsértéséről intézkedik. A kereskedelmi szellemi tulajdon védelme ez, mely ép oly szükséges és fontos, mint a szabadalmi jog, mely az ipari szellemi tulajdont védi. Az, a mit valaki jogos szerzési czimen szerzett, annak tulajdonában megvédendő. S ha minden tulajdon védelmet nyer, az anyagi és szellemi, miért zárassék ki épen az a vagyont képező tapasztalás, a vevők és beszerzési források, az eladási módok, az árumeghatározás stb. tekintetében, mely hosszú munkálkodás, pénzáldozat gyümölcsét képezi.

A német particularis törvények az üzleti titok megsértését a szellemi tulajdon védelméről szóló törvények keretében torolták meg. A porosz Handrecht, miut dr. Stephan a törvény jeles commentatora közli, a gyári és üzleti titok megsértését külföldiek részére 4—8 évig terjedhető fegyházzal torolta meg.

Felsorolja dr. Stephan a külföldi törvényhozások idevonatkozó intézkedéseit, melyek következők:

Francziaország: Code penal 418. §. Belgium: code penal 309. §. Olaszország: odice penale 163. §. stb. Magyarországban törvényes intézkedés nincs.

Pedig mily szorgosan kutatták nálunk a paragraphusokat, mikor egy hirlap eladatván, ennek volt alkalmazottja a czimszalagokat, illetve az előfizetők czimét megszerezvén ugyanazon hirlapczim alatt versenyre kelt az eladottal.

Mily zavarba hozza az ügyvédet, a birót ezen intézkedések hiánya, midőn az előbb tanácstalanul, a másik jogsegély nélkül áll azzal szemben, ki munkájának éveken át szerzett eredményétől megfosztotta.

Talán erős jóakarattal lehetne még valahogy kártérítési jogosultságot construálni, de vajjon miféle gyakorlati értéke van ezen nálunk éveken át húzódó költséges kevés eredménynyel járó pereknek vagyontalan munkások, segédekkel szemben.

A német törvény ezen tapasztalatból kiindulva, de azért is, mert az üzleti titok elárulása már a polgári delictumok határán van, és igen rokon az eltulajdonítási bűntényekkel, ezen delictum elkövetését büntetőjogi sanctióval látta el, s nem elégszik meg, sem az abbanhagyás, sem a kártérítés mint főkötelezettség kimondásával.

A törvény 9. §-ában meghatározott delictumot követi el azon alkalmazott, munkás vagy tanoncz, a ki üzleti vagy üzemi titkokat, a melyek alkalmazásánál vagy más módon neki hozzáférhetők voltak a szolgálati viszony tartalma alatt jogellenesen másokkal a verseny vagy azon szándékkal, hogy a tulajdonosnak kárt okozzon, közöl, továbbá mindazok, a kik üzleti vagy üzemi titkokat, melyek a fentkörülirt módon, vagy a törvény, a jó erkölcsök ellen vétő saját cselekedete által jutottak tudomására a verseny czéljából jogtalanul értékesit vagy másokkal közöl.

A büntetés 3000 márkáig terjedhető pénzbüntetés vagy egy évig terjedhető fogház, mint mellékkötelezettség, kártérítés.

A törvény 10. §-a 2000 márka pénzbüntetéssel vagy kilencz hónapig terjedhető fogházzal sújtja azt, a ki a verseny czéljából a 99. §. bekezdésében körülirt módon mást jogtalan közlésekre felbujtani megkisérel.

Az alkalmazottat tehát csak alkalmazása tartamára köti a titoktartás kötelezettsége, harmadik személy azonban soha sincs jogosítva üzleti vagy üzemi titkok értékesítésére, ha azok törvénybe ütköző módon a jó erkölcsök ellenére jutottak tudomására. Lássunk most már néhány esetet a törvény alkalmazásának illustrálására.

S. Ágost borkeni pamutgyáros próbaképen bizonyos fajtáju pamutot kapott, az esetre, ha képes lett volna pamutárut a beküldött mintájára előállítani, nagyobb megrendelést kapott

volna. S. Düsseldorfba ment és az ottani szövőgyárban, felhasználva a déli szünetet, felkereste R. munkást, a ki évek óta űzte az S. által óhajtott specialis pamutfonál készítési eljárást, harmincz márka ellenében kicsalta a munkástól az eljárás titkát, és rábeszélte, hogy menne vele borkeni gyárába. Néhány nap mulva R. visszatért Düsseldorfba és tovább dolgozott az elhagyott gyárban.

Itt egy napon rajtakapták a mint a gépről az eljáráshoz szükséges eszközt elvett, hogy Borkenbe küldje. Az igazgatóság rájött a manipulátióra és S. gyáros ellen feljelentést tett a törvény 9. §-a alapján: A biróság a gyárost elmarasztalta.

M. gyáros gyárában alkalmazta Sch. munkavezetőt, a ki előbb Br. gyárában volt alkalmazva.

M. a munkavezető bemondásai alapján oly eljárással gyártotta gombokat, melyet Br. üzleti titoknak tekintett.

Úgy M. mint a munkavezető azzal védekezett, hogy a Br. által gyártott gombok már 80 éve vannak mint ismeretesek forgalomban.

A biróság nem fogadta el ezt a védekezést, mert M. tudta. hogy Br. gyáros czég az eljárás módját üzleti titoknak tekinti, az újdonság kérdése pedig a szabadalmi jogban, nem pedig a tisztességtelen versenyről szóló törvény alkalmazásánál jöhet tekintetbe.

Sch. üzletében egy időben L. raktárnok és K. utazó volt alkalmazásban. Ketten megegyeztek, hogy együtt konkurrens üzletet fognak alapitani. K. 1896 október 1-én nyitotta meg az üzletet, míg L. még 1897. január 1-ig maradt az üzletben, míg főnöke manipulatióit megtudván, őt elbocsátotta. L. alkalmazásának utolsó idejét még fölhasználta arra, hogy a gyárosok névsorát lemásolja és azt K.-nak átadja, ezen listából nemcsak a czég beszerzési forrásai, hanem az áruk árai is kitüntek.

A biróság L-t elmarasztalta elvetve azon kifogását, hogy csak ismereteit kivánta gyarapitani, mert üzleti titkot verseny czéljából mással közölt.

A törvény alkalmazási körének kérdése egy szakasznál sem képezte annyi controversia tárgyát, mint éppen ennél, voltak, a kik nagyon tágnak, voltak, a kik szűknek mondották.

A joggyakorlat úgy látszik kevesli a szakasz alkalmazhatósági körét.

Erre vall a Reichsgericht határozata, mely felmentő itéletet hozott egy esetben, midőn valaki véletlenül tehát nem közreműködése folytán birtokába jutott üzleti titkot jogtalanul felhasznált, indokaiban kimondván, hogy:

«Mag es nach den Anschauungen ehrenhaften Geschäftsleute, und nach allgemeinen sittlichen Begriffen noch so verwerflich sein die erlangte Kenntniss auszubeuten, die Unanständigkeit dieses Geschäftsgebahrens kann nicht berücksichtigt werden, nachdem die Gesetzgebung vorgezogen hat die Beurtheilung wo die Grenze des erlaubten Weltbewerbes überschritten sei nicht dem ritterlichen Ermessen zu überlassen sondern an bestimmte Thatbestandmerkmale zu binden.

Azt hisszük, hogy az indokolás ezen szavai igen figyelemreméltók s talán útmutatásul szolgálhatna a hazai törvényhozónak a határok túlságos præcis megszabása, az esetek specializálása tekintetében.

Érdekes a törvény azon rendelkezése, hogy a panaszos fél kivánatára a kártérítés helyett a büntető biró 10.000 márkáig terjedhető birságot szabhat ki, melynek kiszabása után polgári kártérítési keresetnek többé helye nincs.

A törvény 16. §-a a külföldieknek ha főüzletük nem Németországban van csak azon feltétel alatt nyújt ezen törvény értelmében oltalmat, ha azon állam, melyben a külföldinek főüzlete van a hivatalos lap közzététele értelmében a német iparosok megfelelő oltalomban részesülnek.

Magyarország tekintetében ily közzététel még nem történt, noha tagadhatlan, hogy vannak törvényes intézkedéseink, melyek a tisztességtelen verseny ellen oltalmat nyujtanak.

E kérdés felett hirlapi polemia folyik, melyben szabadalmi Tanácsunk érdemes elnöke is részt vesz.

Bármikép dől is el e kérdés, annyi bizonyos, hogy a meglevő törvényes garantiák a tisztességtelen verseny leküzdésére nem elegendők, és ebbeli jogrendszerünk törvényhozási kiépítése feltétlenül szükséges és kivánatos.

Míg a német kereskedelmi forgalom a kereskedelmi törvény a polgári törvénykönyv 823. §-ával a büntetőtörvénykönyv intézkedéseivel, és egy jól átgondolt és kidolgozott specialis törvénynyel felvértezve küzdhet a tisztességtelen verseny ellen, a

magyar üzleti forgalom arsenaljában az ipartörvény 58. §-a hever nem használás folytán elrozsdásodva és az üble Nachrede esetében a btkvnek a becsületsértésről intézkedő paragraphusa a sértettre becsületsértő negligalóan enyhe büntetési tételeivel.

De a törvényhozás csak az első lépést teheti, és minden codificatió holt betü, ha az élő joggyakorlat vérébe nem megy át.

És át kell hatnia e törvény intentióinak az egész közvéleményt.

Indolens iparűzőkkel ennek a törvénynek gyakorlati haszna sohasem lehet.

Meg kell szünnie annak a felfogásnak, mely mosolyog azon sikerült tisztességtelen fogások felett, melylyel az egyik versenytárs a másik ellen küzd.

S ha büszkén hivatkozhatik a német törvény commentatora azon eredményre, hogy a törvény életbelépte óta a müncheni egyesület a tisztességtelen verseny leküzdésére a tudomására jutott 75 eset közűl 65-et egyszerű intéssel, 5-öt kitanítással intézett el és csak 6 esetben volt szükséges a birói jogsegély igénybevétele, úgy ebből azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy a tisztességtelen versenyről szóló törvény akkor leghatályosabb, ha felette a társadalom őrködik s ha kölcsönös társadalmi együttműködéssel alkalmazása mennél ritkább esetben válik aktuálissá.

Szükség volt egy erős kor realismusára, mely elpusztítsa a rablólovagok romantikáját, s helyébe a munkában versenyző társadalmat helyezze. Ennek a társadalomnak, ennek a versenynek költészetét azonban a tisztesség adja meg.

S nincs igazi szabadverseny, melynek korlátait nem ez a jogfelfogás szabja meg.

Át kell mennie ezen eszméknek az alkotandó polgári törvénykönyvbe a német törvény 823. §-a mintájára, át kell hatni a kereskedelmí törvény modificatióit, gátat vetvén a rendelkezésre bocsátás elmulasztása általi visszaélések ellen, és meg kell teremtenie a magyar törvényt a tisztességtelen verseny leküzdésére, nemcsak azért, hogy tételes adatot nyerjenek, hanem hogy utat törjenek a társadalom minden rétegében.

Ha e törvényben lefektetett elv popularisálására csak a legkisebb mértékben hozzájárultunk, nem véltünk felesleges munkát végezni.

Dr. Török Emil:

Tisztelt teljes-ülés!

Tekintettel az idő előrehaladott voltára, nem kivánom sokáig igénybe venni a t. tagtárs urak szíves figyelmét.

Az én elvi álláspontomat illetőleg a magam részéről is elfogadom azt a konklusiot, a melyre a t. előadó úr jutott, hogy csakugyan nálunk is szükség van egy hasonló a tisztességes kereskedelmet és ipart, valamint a nagy közönség érdekeit is megvédő törvényre. Már most azt, hogy vajjon ennek a törvénynek olyan nagy terjedelműnek kell-e lenni, mint a milyen a német és vajjon azokat a momentumokat kell-e mind bevonni ennek a törvénynek a keretébe, a melyeket a német törvény vont be, ezúttal részletezni nem akarom. Nekem az a meggyőződésem — talán lesz alkalmam erre máskor visszatérni — hogy a német törvény egy kissé nagyon tág keretben szabályozta ezeket a kérdéseket s belevont olyan momentumokat is, a melyek a dolog természeténél fogva inkább más törvényekbe, mint pl. az ipar- v. kereskedelmi törvénybe tartoznak.

Kétségtelen t. teljes-ülés, hogy azok a tünetek és tények, a melyek Németországban egy ilyen törvény megalkotására vezettek, nálunk is észlelhetők és észleltettek nem csak tegnap és ma, hanem már hosszabb idő óta. Bizonyítja ezt első sorban a t. előadó úr felolvasásában többször idézett ipartörveny 58. §-a, a mely azt mutatja, hogy már másfél évtizeddel ezelőtt is az illetékes tényezők legalább bizonyos mérvig az üzleti verseny körében felmerülő visszaéléseket meggátolni igyekeztek. De hogy nemcsak az ipartörvény megalkotásának idejében igyekeztek nálunk a tisztességtelen verseny hátrányait csökkenteni és hogy bár az érdekelt körökből felhangzó panaszok folytán azóta és

különösen újabb időben némi, bár csekélyebb terjedelmű intézkedések tétettek a hatóságok részéről, azt bizonyítja a kereskedelmi miniszteriumnak az utolsó években kibocsátott erre vonatkozó két rendelete; az egyik 3 év előtt, a másik tavaly nyáron jelent meg. Ebben az utóbbi rendeletben különösen felhívja a miniszter az iparhatóságok figyelmét arra, hogy végkiárusítások, occasiok és hasonló hirdetések czímén igyekeznek egyes üzletemberek a közönség kevésbbé elővigyázatos részét tömeges vásárlásra ingerelni és a miniszter a hatóságok kötelességévé teszi, hogy az azokra vonatkozó engedélyeket csak kivételesen adják meg és az ilyen czímen hirdetett eladásokat kellően ellenőrizzék. Felismerik tehát nálunk is ezeknek a tüneteknek hátrányos voltát. Tény azonban az is — és ez birt engem rá, hogy a magam részéről az előadó úr conclusióját fogadjam el — hogy az ipartörvény és illetőleg a fennálló és kibocsátott miniszteri rendeletek a jelzett bajok megszüntetésére nem elegendők. Hiszen mindennap olvashatók pl. azok a hirdetések, a melyek állítólagos alkalmi bútor vásárlásra hívják fel a közönséget azon a czímen, hogy elutazott, vagy elutazófélben levő család berendezése bocsáttatik árúba s ha közelebbről vizsgáljuk a dolgot látjuk, hogy abból áll az egész alkalmi elárusítás, hogy valamely házi úr üresen maradt lakását potom áron kibérli valamely butorkereskedő s beállít oda annyi butordarabot, hogy úgy tünjék fel, mintha az rövid idő előtt elhagyott és berendezett magánlakás volna s evvel azt a hitet ébreszti a vásárló közönségben, hogy most csakugyan jó alkalom volna a rendes üzleti áraknál kedvezőbb vételre. — Azután látjuk azokat az eseteket is, mikor kirakatokban hirdetik «ezelőtt 10 frt, most 8 frt» és hasonló eljárásokat, melyek mind azt mutatják, hogy a tisztességtelen üzleti verseny zavaros hullámai nálunk is a kereskedelem és ipari termelés nagy területét elborítják. Hogy ezek az állapotok hátrányosak nemcsak a vevőközönségre, de a szolid és realis kereskedelemre, az kétségtelen és vita tárgyát nem is képezheti.

Mindezek daczára azonban az a kérdés, hogy vajjon a kereskedelem és a forgalom természetével megegyeztethető-e az, hogy a kereskedelemben az ipari termékek értékesítésénél a verseny korlátoltassék és minő mérvben, nem oly könnyen eldönthető. Mert a kereskedelem életeleme a szabad mozgás, és szabad for-

galom nélkül nincs vállalkozási kedv, vagy a mi csekély van az is elsatnyúl, elvész. Versenyre szükség van, mert különben előáll az a hátrány, hogy bizonyos iparágak monopolisáltatnának, ez pedig olyan kár, a mely nemcsak egyes vásárlókat, hanem a közérdeket is sújtja és közgazdasági tekintetben hátrányos. Azok a kik ilyen törvény, ilyen szabályok alkotása ellen felszólalnak, azok különösen avval érvelnek, hogy csak a nagy verseny képes igazán életre való ipart teremteni, hogy a becsapás ellen a kellő előrelátás s gondosság mellett mindenki védekezhetik és senkit sem kényszerítenek arra, hogy hangzatos hirdetéseket valónak elfogadva, ügyleteket kössön. Továbbá, hogy minden embert a maga ügyleteinek megkötésénél, ügyeinek vitelénél az úgynevezett köteles gondosság kötelezi s alkalma lévén mindenkinek meggyőződni az árú minemüségéről, értékéről, ha elég itélő képességgel biró ember mégis köt esetleg rossz ügyletet, azt csak önmagának tulajdoníthatja; tessék az árút megvizsgálni és arról meggyőződni, hogy mennyiben éri meg azt az árt, a melyet az eladó érte kiván. Ezt az érvelést a magam részéről nem fogadom el s csak azért hoztam fel, hogy az én felfogásommal ellenkező álláspontot megvilágítsam. Nem fogadom el pedig ezt az érvelést azért, mert az én meggyőződésem szerint alig van jogtétel, a melynek rovására többet vétkeztek és a melyet helytelenebb módon kihasználtak volna, mint azt, a mely a köteles gondosságról és annak következményeiről szól. Az úgynevezett köteles gondosság tulajdonkép individualis valami, sőt annak terjedelme még az egyes egyén életében és életviszonyaiban is gyakran változhatik. Azért, mert én jóhiszemű vagyok, mert én mást szavahihető embernek tartok, vagy bizom más valakiben, ez még nem jogczím arra, hogy ez a más valaki kihasználja az én bizalmamat megkárosításomra. És ha az az illető elég ügyes és csak addig a határig megy el, a mely őt egy hajszálnyira elválasztja a büncselekménytől és a büntetéstől és nagyon óvakodik oly cselekményt elkövetni, mely a bűncselekmény kriteriumát megállapítja ellene, ez még nem jogczím arra, hogy becsaphasson. Az az intellektualis erő, mely az itélő képességben jut kifejezésre és a melylyel az u. n. köteles gondosság jár, az még az egyes képzettebb, magasabb szellemi niveaun álló embernél is nagyon különböző irányban fejlődik. Lehet valaki nagy tudo-

mányú professor, nagyon képzett ügyvéd, magas állású biró s azért mégis akárhány gyakorlati közönséges dologban kevés jártassággal bír. Hiszen azt nem követelheti senki, és odáig a köteles gondosság tételének felállítása nem terjedhet, hogy azért, mert valaki művelt, képzett ember, már mindenhez értsen, vagy minden egyes nem épen életbevágó ügyletei megkötésénél százfelé kérdezősködjék, hogy vajjon csakugyan megfelel-e az az árú, a melyet venni óhajt, minden követelménynek. Hiszen akkor az ügyletek megkötése aránytalanúl tovább tartana, mint a mennyi időt a természeténél fogva gyorsan lebonyolítandó mai kereskedelmi forgalomban ezen czélra igénybe venni lehet.

Azonban t. jogászegylet! azok a törvények és azok a törvényes intézkedések, melyek a tisztességtelen verseny ellenében hozattak, csak részben irányulnak arra, hogy magát a nagy közönséget, a vevőket védjék meg a kizsákmányolás ellen; tulajdonképen és első sorban ezeknek a törvényeknek az az intentiójuk, hogy azokat az iparosokat és kereskedőket, a kik olyan tisztességesek, hogy az erkölcs törvényét a maguk üzemében, iparában és kereskedelmében betartják, azokat is megvédjék, és ezeknek van első sorban mondhatnám ilyen jogoltalomra szükségük. Mert a tisztességes iparos és kereskedő mindig hátrányban lesz avval a versenytárssal szemben, a ki nem válogatós az eszközökben akkor, a mikor a maga érdekéről van szó.

A gazdasági harcz martalóczai ellen irányúlnak tulajdonképen mindenütt azok a törvények, hatósági intézkedések és birói itéletek, melyek a gazdasági versenyből a tisztességtelen elemet kiküszöbölni igyekeznek.

Már most az a kérdés merül fel, hogy vajjon — a mint azt az elnök úr is hangsúlyozta — a különböző államokban elfogadott rendszerek közűl, melyik felel meg leginkább a czélnak? Vajjon egy fennálló tételes intézkedés tovább fejlesztése a birói gyakorlat utján, elegendő-e erre, vagy esetleg valamely törvény részleges revisioja útján elérhető-e az eredmény, vagy pedig a 3-ik alternativa, a melyet a németek választottak, hogy külön speciális törvény alkottassék-e mindezen kérdések szabályozására.

A francziák az első alternativát választották. Tudvalevőleg a Code civil 1382. §-án alapúl az a nagy jogoltalom, a melyben

Francziaország a tisztességes ipart és kereskedelmet a «concurrence deloyale» ellenében részesíti. A Code civil 1382. §-a nagyon általános tételt tartalmaz, a mely azt mondhatjuk, minden tételes törvényben benne van és a hol tételes törvény erre vonatkozólag nincs, mint pl. nálunk, ott is átment a jogi köztudatba, a birósági gyakorlatba. A Code civil 1382. §-a szerint, a ki bárminő cselekményével másnak kárt okoz, azért a kárért felelős. A francziák, hogy ezt a tételt kifejthessék és alkalmazhassák a concurrence deloyale ellenében, abból a szempontból indultak ki, hogy az az iparos, az a kereskedő, a ki a maga szorgalma, iparkodása által egy bizonyos connexust, kereskedelmi s üzleti összeköttetést létesít a maga vevőivel — ez az u. n. «achandalage» — olyan szerzett előny birtokába jut, a mely mint ilyen az ő vagyonához tartozó jogot és pedig saját munkájával, gazdasági erejével szerzett jogot képez. Már most ha valaki ezt az igy megszerzett jogot, illetve az ehez tartozó jogosítványt, daczára annak, hogy az már másé, a megszerzésére rendszerint fordítandó idő, fáradság és kiadás nélkül tisztességtelen versenynyel akarja magának megszerezni, ez által nemcsak a maga jogkörén lép túl, hanem a gazdasági versenyben is meg nem engedhető fegyvereket használ és ezek segélyével jogtalanúl behatol egy másik egyén szerzett jogainak körébe s ez által az illetőt megkárosítván, ezért felelős.

Ezt a conclusiót így vezette le a franczia judicatura a Code civil idézett §-ából és evvel a levezetéssel jutottak a franczia biróságok azután arra az eredményre, hogy minden különös törvényes intézkedés nélkül a deloyalis verseny ellen kellő oltalmat voltak képesek nyújtani. Kétségtelen, hogy a Code civil idézett §-ának az a magyarázata nagyon tág, nagyon liberalis, de tény az is, hogy elérték igy a kivánt eredményt.

De itt felmerül az a kérdés t. teljes ülés, hogy vajjon olyan országokban, a hol nincs meg a jogi felfogásban és a birói itélkezésben a nisus arra, hogy valamely tételes intézkedés a megváltozott és folyton átalakúló viszonyokra ilyen liberalis magyarázattal kiterjesztessék; vagy a hol egyáltalán nincs egy bár kevés szóból álló, de kiterjesztésre mégis alkalmas tételes jogszabály, a melyből kiindulva a jog és erkölcs követelményeit távolabb fekvő területen is érvényesíteni lehetne, hogy vajjon ilyen helyen

és ilyenkor is megelégedhetünk-e avval, hogy mégis csak a törvénymagyarázatra és judicaturára bizzuk azt a jogsegélyt, a melyre a mondott irányban szükség van?

Annál az iránynál fogva, a mely a mi birósági gyakorlatunkban nyilvánúl, ezt nálunk elérhetőnek nem tartom, a mint ezt egy közel fekvő példával megvilágitani fogom. Méltóztatnak tudni, hogy nálunk az adósok visszaéléseire a hitelezők ellenében, azokra a csalárd vagyonátruházásokra és egyéb eljárásokra, a melyekkel az adósok a maguk vagyonát a hitelezők elől elvonni igyekeznek, mi ügyvédek 10—15 év óta a büntető törvénynek a csalásra vonatkozó rendelkezéseit kivánjuk alkalmaztatni. Méltóztatnak tudni azt is, hogy ebben a tekintetben milyen ellenállásra találunk a birósági gyakorlatban. Egy két kivételtől eltekintve, alig volt rá eset, hogy bár a jogellenes eljárás, a csalárd kijátszás majdnem flagrans volt, a biróságok megállapitották volna azt, hogy itt csakugyan a büntető törvénykönyvnek a csalásról szóló fejezete alá eső büntető cselekmény forog fenn.

A hol tehát a judicaturában nincs meg a mondott irányban a nisus, ott csakugyan helyesebb, ha nem maradunk meg egy szűkszavú tételes rendelkezésnél, mert hiszen az a magyarázat is változik a szerint, a mint a tanácsok és az emberek változnak és így helyesebb az, hogy ha a tisztességtelen verseny ellen is speczialis törvény alkottatik.

Ez azután a harmadik helyen említett rendszerhez vezet, a melyet a németek elfogadtak és a mi abban a törvényben jut kifejezésre, a melyet most igen részletesen ismertetett a t. előadó úr. Csak néhány megjegyzésem van azokra vonatkozólag, a miket az előadó úr mondott. Egyik arra vonatkozik, hogy a t. előadó úr azt említi példaként, hogy a tisztességtelen versenyről szóló ezen törvény alkalmazandó a tanitó, az értelmi foglalkozást űző és az ügyvéd ellen is. A tanitóról nem beszélek, maradjunk a hozzánk legközelebb eső ügyvédnél. Az én meggyőződésem szerint azt a felfogást sem a törvénynek első, sem annak 4-ik szakaszából — a melyet azt hiszem alapul fogadott el t. előadó úr — kimagyarázni nem lehet. Kiindulási pontúl veszem azt a Denkschriftet, a melyet bizonyára a t. előadó úr is ismer és a melylyel a német Reichsjustizamt annak idején ezen tör-

vényt mint javaslatot a német birodalmigyűlés elé terjesztette. Ennek az indokolásnak minden egyes tétele arról tanúskodik, hogy a kereskedelem, forgalom és az ipar «űzés» lebegett a törvényhozó szeme előtt, a ki a törvényjavaslatot kidolgozta. Hogy továbbá a törvény 1-ső és 4. §-a ezt a magyarázatot meg nem engedi, következik mindjárt a törvény 1-ső §-ából, mely csak árúkról, ipari termékekről, ezeknek előállításáról és forgalomba hozásáról szól és a mely az u. n. «Unterlassungs-Klage» jogát az iparűzőknek, vagy az iparérdekek előmozdítására alakúlt egyesületeknek adja csak meg. Úgylátszik a t. előadó úr a 4-ik §-ban foglalt «gewerbliche Leistung» kifejezése alá akarja az ügyvédi működést subsummalni. Az én meggyőződésem az, hogy sem a törvényhozó szándéka nem volt. az ügyvédi működést így stigmatizálni, de az ügyvédi foglalkozás természeténél fogva sem olyan, a mely az «iparszerű» foglalkozások fogalma és kifejezése alá vonható.

Egy további megjegyzésem a német törvény 9. §-ára vonatkozik. Ez a szakasz az üzemi és ipari titoknak alkalmazottak által és ezek segélyével való megsértéséről szól. A német törvény nem mondja meg azt, hogy tulajdonkép mik az ilyen védelemre igényt tartó titok ismérvei, nem is említi meg azokat a momentumokat, a melyek folytán megállapítható egyes concrét esetekben, hogy miből áll az, úgy hogy ennek megállapításánál az illető főnök által előadott tényállás és minősítés szerint kell indulni. Kétségtelen, hogy azután a biró feladata lesz megállapítani vajjon csakugyan forog-e itt fenn olyan titok, melyet a törvény megvédeni kiván. Erre vonatkozólag nagyon instructiv példát olvastam abban a véleményben, melyet ezen kérdés tekintetében az 1895-iki német jogászgyűlés elé egy brémai ügyvéd Dr. Scherer terjesztett; felhozott egy nagyon közel fekvő példát. Azt mondja: egy főnök valakit kereskedelmi utazóként fogadott fel; az a kereskedelmi utazó azelőtt még nem ismerte az új főnök üzleti viszonyait és összeköttetéseit és így nagyon természetes, hogy a főnök ismerteti meg az ő vevőközönségét vele, utasítja X. Y. városba, ide és ide menjen. Működése folytán azután ez az alkalmazott ki is terjeszti a vevők körét. Azután kilép az alkalmazott és maga üzletet nyit, vagy csak csendes társként lép be más üzletébe, vagy másnál vállal

szolgálatot. Ha az a főnök már most azt mondja: volt utazóm az én üzleti titkom segélyével akar zöld ágra vergődni és azt jogtalanúl használja fel, akkor lehetetlenné teheti az illető megélhetését és anyagi existentiáját.

Azonban concedálom, hogy maga az igazi üzleti titok megvédése nagyon fontos s tényleg nálunk erre vonatkozólag törvényes intézkedés sajnos nincsen. Magamnak volt a múlt évben erre vonatkozólag egy esetem, mikor egy vegyi készítményeket előállító gyár valamely munkást azért bocsátván el, mert az üzemi titokként őrzött recepturákat az illető önhatalmúlag magának lemásolta, és a munkás a felmondás nélkül történt elbocsátás miatt panaszt tett az iparhatóságnál. Mint a gyár képviselője akkor nem tudtam egyébbel érvelni, mint az ipartörvény 94. §-ával, mely azt mondja: hogy felmondás nélkül azonnal elbocsátható, a ki a főnök bizalmával visszaél és ez által az üzlet érdekeit veszélyezteti. Nagy nehezen sikerült nekem az iparhatóságnál azt a meggyőződést érvényre juttatnom, hogy az illető munkás eljárásával annak a veszélynek tette ki a gyárat, hogy a reczepteket valamely concurrens vállalat megszerzi és így eminens üzleti érdekek veszélyeztetése forgott koczkán. A tárgyaló elöljáró arra hivatkozott, hogy csak azt az üzemi titkot lehetne így védeni, a mely a szabadalmi, vagy a védjegy törvény által biztosítva van, holott a reczeptek ezek közé nem tartoztak.

Van még a német törvény ellen egy más megjegyzésem is; ez az illető törvény 14. §-ára vonatkozik. Ez a szakasz úgy rendelkezik, hogy a panaszos pénzbirságot követelhet, illetőleg a panaszoltat nemcsak pénz- és szabadság büntetésre, hanem a panaszosnak megitélendő pénzbirság fizetésére is kötelezhetik. Ez az én meggyőződésem szerint nagyon sok visszaélésre ad alkalmat. A birság ugyanis absorbeálja a kárt. Azonban tudjuk, hogy a kár megitéléséhez, ha nem is direkt, de legalább bizonyos közvetett bizonyítékok, meggyőző indiciumok kivántatnak, hogy az számszerüleg megállapítható legyen, a melyek a biróban azt a meggyőződést keltik, hogy az, a mit az illető követel, tényleg egészben, vagy részben, de számszerű összegben megitélhető. A német törvény nem mondja egy szóval, de példaképen sem, hogy ennek a pénzbirságnak megállapításánál minő momentumok veendök irányadóúl, úgy hogy nagyon közel fekszik

az a feltevés, hogy a legtöbb esetben a panaszos csak azért, hogy a bizonyítási tehertől megszabaduljon és magán könnyítsen, kár helyett, a melyet számszerűleg nem tudna bizonyitani, de talán fixirozni sem, majd pénzbirságot fog követelni. Azután a törvény nem állapítván meg azokat a momentumokat, a melyek alapján ezen pénzbirság mérve megállapítható, így a birói önkénynek is nagyon tág kapu nyilik.

Ezek az általános megjegyzéseim s végül kifejezem köszönetemet a t. előadó úrnak tanúlságos előadásáért, az uraktól pedig bocsánatot kérek, hogy szives türelmüket annyi ideig is igénybe vettem. *(Élénk helyeslés és éljenzés.)*

